

Euthanasie is een recht

Bejaarden verdienen alle steun voor hun levenseindewensen. Sommige zorginstellingen hebben evenwel nog een hele weg te gaan, vindt **Freddy Mortier.**

FREDDY MORTIER

Wie? Hoogleraar moraalfilosofie (Ugent), voorzitter van deMens.nu / Unie Vrijzinnige Verenigingen

Wat? Dat woonzorgcentra de eigen morele overtuiging aan bewoners opdringen, daar moet met wettelijke hefboomen komaf mee worden gemaakt.

Met toenemende aandacht, en ook verontwaardiging, lees ik de reeks ‘Rusthuis/sterfhuis?’ in *De Standaard*. Ze laat de feiten voor zich spreken, door de mond van mensen die hun laatste jaren doorbrengen in woonzorgcentra. Zo blijkt hoe een sociologische realiteit zich vertaalt in de ervaringen van bejaarden en hun naasten. Gegevens van het agentschap Zorg en Gezondheid tonen immers dat de mensen die wonen in de centra steeds zwaarder hulpbehoevend zijn en daar steeds korter verblijven, gemiddeld twee jaar, tot zij daar – ook steeds vaker – sterven. Het hele bereik van de levenseindezorg gaat dan ook steeds meer behoren tot de kerntaken van die wooninstellingen. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat vele onder hen nog een hele weg af te leggen hebben wat betreft registratie, bespreking en vertaling naar een zorgplan van de levenseindewensen van hun bewoners. En we wisten het al uit gesprekken met Leif-artsen: sommige hebben problemen met de optie euthanasie. De kwetsbare bejaarden over wie het hier gaat, hebben soms de grootste moeite, of slagen er helemaal niet in, om hun democratische recht uit te oefenen.

We weten inderdaad dat het om een recht gaat van de instellingbewoner. Huize Sint-Augustinus in Diest is in 2016 veroordeeld, omdat het de uitvoering van euthanasie door een huisarts verhinderde. De rechtbank zag het woonzorgcentrum als het verlengstuk van de eigen woning en oordeelde dat ‘het rusthuis niet het recht had om de euthanasie te weigeren op basis van gewetensbezwaren’. Dat het geweten werd ingeroepen, en niet het wetboek, bewijst dat het niet om juridische bezwaren ging, maar om morele, in dit geval godsdienstig geïnspireerd. Het zal je maar overkomen in je eigen huis dat je huisbaas je verbiedt om gebruik te maken van een intiem recht, omdat zijn moreel gevoel of godsdienst dat niet toelaten. En dat je dan als terminale patiënt met kankermetastasen door je ‘zorginstelling’ per ambulance naar huis wordt gereden om daar te kunnen sterven.

In april 2018 dook een ander verhaal op over de Seniorie Ter Minne in Lebbeke, die niet alleen haar bewoners met een euthanasieverzoek dwingt om elders te sterven, maar ook vragen naar voldoende pijnmedicatie maar flauwtjes acht.

De instellingen mogen niet tussenbeide komen in de arts-patiëntrelatie

En nu zijn er dus de verhalen die de krant in deze reeks verzameld heeft. De oma (92) van Thalia, die niet-terminaal was, kreeg van het woonzorgcentrum De Buurt in Zoersel een aantal extra voorwaarden boven op de wettelijke opgelegd. Zo werd aan de kleindochter van de patiënte (na vier maanden) verteld dat er een wachttijd zou ingaan van twee maanden. Zes maanden dus, terwijl de wettelijke wachttijd één maand bedraagt. Dat was nodig om het ethisch comité zijn zeg te laten doen. Niet dat het wettelijk ook maar iets te zeggen heeft in de hele kwestie. Het is gewoon beleidsondersteunend voor de directie en wordt zelf niet extern gecontroleerd, zoals ethische commissies in ziekenhuizen. Bovendien is deze toetsing vooraf van een euthanasievraag in strijd met de geest van de euthanasiewet, die de praktijk achteraf laat toetsen door de Federale Evaluatie- en Controlecommissie Euthanasie. Bewoners van zorgcentra worden daardoor gediscrimineerd in vergelijking met andere burgers. Soms is er ook sprake van intimidatie van de arts (*DS 18 juni*). De directeur van een woonzorgcentrum schold haar de huid vol, omdat ze wilde ingaan op het gegronde euthanasieverzoek van een 97-jarige met een opeenstapeling van aandoeningen.

Arrogantie

Het wordt hoog tijd dat wettelijk paal en perk gesteld wordt aan de arrogantie waarmee bepaalde zorginstellingen hun wereldbeeld opdringen aan patiënten en artsen. Kwetsbaar als ze zijn, verdienen de bejaarden in woonzorgcentra bescherming en steun, onder andere wat het volle bereik van de levenseindezorg betreft, euthanasie inbegrepen. Hun rechtspositie zou kunnen versterkt worden door de erkenningscriteria voor die centra te herzien: de instellingen moeten het zelfbeschikkingsrecht van de bewoners respecteren en waar nodig ondersteunen, en mogen niet tussenbeide komen in de arts-patiëntrelatie. Minimaal moet er de garantie zijn dat de toekomstige bewoner vooraf geïnformeerd wordt over het levenseindebeleid van de instelling.